

HOTĂRÎREA CURȚII CONSTITUȚIONALE
pentru controlul constituționalității pct.1 din Hotărîrea
Guvernului nr.151 din 22 februarie 2000 "Cu privire la
modificarea și completarea unor hotărîri ale Guvernului
Republicii Moldova"*

Nr.26 din 20.06.2000

* * *

* M.O., 2000, nr.24-26, art.234

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională în componența:
Pavel BARBALAT - președinte
Mihai COTOROBAI - judecător-raportor
Constantin LOZOVANU - judecător-raportor
Gheorghe SUSARENCO - judecător
Ion VASILATI - judecător

cu participarea grefierului Aliona Balaban, deputatului în Parlament Ion Ungureanu, autorul sesizării, viceministrului justiției Galina Chirinciuc, reprezentantul permanent al Guvernului la Curtea Constituțională, călăuzindu-se de art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, art. 4 alin. (1) lit. a) și art. 16 alin. (1) din Codul jurisdicției constituționale, a examinat în ședință plenară deschisă dosarul privind controlul constituționalității prevederilor pct.1 din Hotărîrea Guvernului nr. 151 din 22 februarie 2000 "Cu privire la modificarea și completarea unor hotărîri ale Guvernului Republicii Moldova".

Temei pentru examinarea dosarului a servit sesizarea deputatului în Parlament Ion Ungureanu, depusă la 17 aprilie 2000 în conformitate cu art. 24 și 25 lit.g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 38 și 39 din Codul jurisdicției constituționale.

Prin decizia Curții din 19 aprilie 2000 sesizarea a fost acceptată pentru examinare în fond și înscrisă în ordinea de zi.

Examinînd materialele dosarului, punctele de vedere comunicate de Parlament, Președintele Republicii Moldova, Guvern, Primăria municipiului Chișinău, audiind în ședință informația prezentată de judecătorii-raportori, argumentele expuse de autorul sesizării și reprezentantul Guvernului,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

a c o n s t a t a t :

1. Potrivit pct.19 din Regulile de comerț în piețele din Republica Moldova, aprobate prin Hotărîrea Guvernului nr.517 din 18 septembrie

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.77/26 din 04.07.2000

1996* * , în redacția Hotărîrii Guvernului nr.476 din 26 mai 1997* * * , nu se admitea încasarea plății de la populația care vizitează piețele (cu excepția celor private) în calitate de cumpărători. Prin Hotărîrea Guvernului nr.151 din 22 februarie 2000 "Cu privire la modificarea și completarea unor hotărîri ale Guvernului Republicii Moldova" (în continuare - Hotărîrea Guvernului nr.151) din pct.19 al Regulilor de comerț în piețele din Republica Moldova a fost exclusă sintagma "(cu excepția celor private)". Ca urmare, pct.19 are următorul conținut: "Nu se admite încasarea plății de la populația care vizitează piețele în calitate de cumpărători".

Autorul sesizării consideră că pct.1 din Hotărîrea Guvernului nr.151

prin care a fost modificat pct.19 al Regulilor de comerț, contravine Constituției și solicită controlul constituționalității acestui punct, exprimându-și părerea că încasarea plății de la populația care vizitează piața în calitate de cumpărători este un drept inerent al proprietarului pieței bazat pe dreptul la proprietatea privată și protecția acesteia, garantat de Constituția Republicii Moldova. În opinia autorului, numai concurența loială, de asemenea garantată de Constituție, poate impune o modalitate concretă de acces la piață - cu sau fără încasarea unei plăți.

** M.O., 1996, nr.72-73, art.581

*** M.O., 1997, nr.43-44, art.452

2. Punînd pe rol dosarul în cauză, Curtea Constituțională a considerat necesar să examineze problemele de drept ce derivă din cuprinsul punctului contestat din Hotărîrea Guvernului nr. 151 sub următoarele aspecte: din care domeniu fac parte relațiile reglementate de Guvern prin pct.1 al acestei hotărîri? pe cît de justificată din punctul de vedere al competențelor Guvernului este reglementarea contestată? în ce măsură sînt protejate în acest caz drepturile consumatorului și ale agenților activității comerciale ca exponenți ai antreprenoriatului?

3. Potrivit pct.1 din Regulile de comerț, acestea se extind asupra tuturor piețelor amplasate în localitățile republicii, indiferent de profilul lor (agricole, de obiecte, de automobile, mixte), apartenența departamentală, tipul de proprietate și forma organizatorico-juridică. Conform pct. 2, piața este un agent al activității comerciale ce funcționează în calitate de întreprindere comercială și se organizează în orașe și în alte localități, la decizia primăriilor municipiilor și comitetelor executive raionale, într-un loc special, în baza contractului de arendă a terenului, statutului (regulamentului), înregistrate în modul stabilit, și licenței pentru activitate, cu crearea în teritoriul ei a condițiilor adecvate pentru persoane fizice și juridice ce comercializează producție agricolă și alte mărfuri (în funcție de specialitatea pieței), precum și a comodităților necesare pentru cumpărători privind procurarea acestora.

Din sensul dispozițiilor generale ale Regulilor de comerț Curtea Constituțională desprinde următoarele aspecte esențiale:

a) prin Regulile respective de comerț Guvernul a reglementat detaliat relații într-un domeniu al economiei, cel al comerțului, în care buna desfășurare a circulației mărfurilor este unul din multiplele obiective ale executivului. Obiectul reglementativ al acestor reguli, potrivit scopului și conținutului lor, îl constituie organizarea optimă a comerțului în piețele Republicii Moldova. Astfel, acest act reglementează activitatea comercială în piețe, organizarea serviciilor cu plată pentru agenții activității comerciale, prevede anumite restricții pentru persoanele care fac comerț în piață, stabilește obligațiile organelor de administrare a piețelor și ale persoanelor ce fac comerț în piață, cerințele sanitare și exercitarea controlului asupra respectării regulilor de comerț;

b) conform Regulilor, necesitatea asigurării ordinii în comerțul din piețele Republicii Moldova nu este pusă în funcție de locul de amplasare profilul, apartenența departamentală, tipul de proprietate și forma organizatorico-juridică a acestora. Ideea principală a Regulilor este că ordinea în comerțul din piețele Republicii Moldova trebuie să fie respectată de toți agenții activității comerciale.

4. Avînd în vedere ierarhia actelor normative în vigoare, Curtea Constituțională constată că cadrul juridic general al desfășurării comerțului interior, ca tip de activitate antreprenorială, principiile

reglementării, susținerii și controlului de stat asupra activității comerciale sînt stabilite de Legea nr.749-XIII din 23 februarie 1996 "Cu privire la comerțul interior"* . Scopul legii îl constituie crearea de condiții pentru activitatea comercială eficientă desfășurată de persoane fizice și juridice pe piața mărfurilor de consum și serviciilor.

* M.O., 1996, nr.31, art.319.

Comerțul, fiind o noțiune de bază a legii citate (art.1), reprezintă un gen de activitate economică desfășurată de persoane fizice și juridice, constînd în vînzarea-cumpărarea cu amănuntul a mărfurilor, fabricarea și comercializarea produselor de alimentație publică, organizarea consumului lor, prestarea de servicii suplimentare la cumpărarea mărfurilor. Sub incidența Legii cu privire la comerțul interior cad toate persoanele fizice și juridice care desfășoară activitatea comercială (art.3 alin.(1).

5. Referitor la plata ce se încasează de la vizitatorii piețelor, Curtea Constituțională constată că întreprinderea comercială este în drept să instituie asemenea plată pentru un șir de servicii necesare (sau presupus necesare) cumpărătorilor în piață. În raporturile de drept civil o astfel de plată este rezultatul juridic al unui act săvîrșit de întreprinderea comercială (piața) și potențialul cumpărător. Părțile sînt egale în aceste raporturi de drept civil, care reprezintă o convenție încheiată sub condiția suspensivă, în care, potrivit art. 63 alin. 1 din Codul civil al Republicii Moldova, părțile stipulează nașterea unor drepturi și obligații în dependență de un eveniment, despre care nu se știe, dacă se va produce sau nu. Astfel, încasarea plății de la persoane care vizitează piața poate fi efectuată numai atunci cînd potențialul cumpărător acceptă astfel de raporturi propuse de întreprinderea comercială.

Încasarea plății de la persoanele care vizitează piața în calitate de cumpărători este de resortul întreprinderii comerciale (piața), inclusiv private, și ține de activitatea sa economică. Potrivit art. 6 din Legea nr. 845-XII din 3 ianuarie 1992 "Cu privire la antreprenoriat și întreprinderi"* * , întreprinderea, în conformitate cu legislația în vigoare, are dreptul să stabilească prețurile și tarifele la producția fabricată (lucrările și serviciile prestate).

** Monitor, 1994, nr.2, art.33.

6. Cît privește protejarea intereselor consumatorului prin prevederile pct. 19 din Regulile de comerț, Curtea Constituțională menționează că în sensul Legii nr. 1453-XII din 25 mai 1993 "Privind protecția consumatorilor"* * * consumatorul este persoana fizică care dobîndește, utilizează ori consumă, ca destinatar final, produse obținute de la agenți economici sau care beneficiază de servicii prestate de aceștia. Așadar, persoana interesată devine consumator în relațiile cu întreprinderea care acordă servicii de piață, în primul rînd, benevol și, în al doilea rînd, cînd beneficiază de aceste servicii.

*** Monitor, 1993, nr.10, art.281.

7. Prin prevederile pct. 1 din Hotărîrea nr. 151 Guvernul de fapt nu admite exercitarea dreptului de proprietate privată, consfințit în art. 16 din Legea nr. 459-XII din 22 ianuarie 1991 "Cu privire la proprietate"* * * , care prevede că persoana fizică își stăpînește bunurile, le folosește și le administrează de sine stătător pentru a-și satisface necesitățile personale, pentru activitatea economică, inclusiv

cea de întreprinzător (sub formă de întreprindere privată, gospodărie țărăneasă etc.), și în alte scopuri ce nu contravin legii.

**** Monitor, 1991, nr. 3-6, art. 22.

În cadrul regimului juridic general al proprietății (art. 72 alin. (3) lit. i) din Constituție), reglementat de Parlament, prin Legea organică cu privire la proprietate, Guvernul Republicii Moldova nu este abilitat cu competența de a stabili raporturi de proprietate neprevăzute de legea în cauză. Aceste raporturi se reglementează prin alte acte legislative ale Republicii Moldova, emise în conformitate cu Legea cu privire la proprietate, iar în cazurile prevăzute în aceste acte - și de hotărârile Guvernului Republicii Moldova (art. 4).

Deoarece în procesul examinării cauzei n-au fost constatate asemenea cazuri, Curtea Constituțională conchide că Guvernul a reglementat în pct. 1 din Hotărîrea nr. 151 raportul dintre întreprinderea comercială (piața) și cumpărător fără temei legal, fapt ce contravine art. 102 alin. (2) din Constituție, care prevede că hotărârile și dispozițiile Guvernului se emit prin organizarea executării legilor.

8. Analizînd prevederile pct. 1 din Hotărîrea Guvernului nr. 151 sub raportul conformității lor stipulărilor menționate din legile cu privire la proprietate și cu privire la antreprenoriat și întreprinderi, Curtea Constituțională constată că nu există suportul juridic necesar pentru reglementarea în acest punct a astfel de raporturi. Prin nerespectarea prevederilor din legile citate pct. 1 din hotărîrea Guvernului încălcă și principiile fundamentale privind proprietatea publică și privată (art. 9 alin. (1) și (2), dreptul la proprietatea privată și protecția acesteia (art. 46), statuate de Constituția Republicii Moldova. De asemenea, Curtea consideră că există suficiente probe pentru a aprecia că prin interdicția formulată în pct. 19 al Regulilor de comerț în redacția Hotărîrii nr. 151 Guvernul nu s-a conformat dispozițiilor constituționale privind economia Republicii Moldova, care, potrivit art. 126 alin. (1) și (2) lit. b) din Legea Supremă, este economie de piață, de orientare socială, bazată pe proprietatea privată și pe proprietatea publică, antrenate în concurență liberă, iar statul trebuie să asigure libertatea comerțului și activității de întreprinzător, protecția concurenței loiale, crearea unui cadru favorabil valorificării tuturor factorilor de producție.

Pentru considerentele expuse, în temeiul art. 7 și art. 140 alin. (2) din Constituție, art. 1 alin. (3) lit. a), art. 3 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 62 lit. a), art. 70 și art. 71 din Codul jurisdicției constituționale,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

H O T Ă R Ă Ș T E:

1. Declară neconstituțional pct. 1 din Hotărîrea Guvernului nr. 151 din 22 februarie 2000 "Cu privire la modificarea și completarea unor hotărîri ale Guvernului Republicii Moldova".

2. Prezenta Hotărîre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în "Monitorul Oficial al Republicii Moldova".

PREȘEDINTELE
CURȚII CONSTITUȚIONALE

Pavel BARBALAT

Chișinău, 20 iunie 2000.
Nr. 26.